

VAKLAND 2024: coöperatieve kracht

Vakland streeft naar brede welvaart langs de lijn van leren en ontwikkelen. Een innovatieve leeromgeving waar inwoners, ondernemers en gemeenschappen van en met elkaar leren om zichzelf, elkaar en de regio verder te helpen. Dit realiseren we door samen te werken in een coöperatie met partners vanuit overheid, onderwijs, ondernemers en omgeving. In onderlinge verbondenheid werken we aan een economie van geluk en gezondheid in een samenleving die zich kenmerkt door noaberschap, naastenliefde en solidariteit met liefde en aandacht als belangrijkste instrumenten, gebaseerd op wederkerigheid en gedeelde verantwoordelijkheid voor het versterken en verrijken van de gemeenschap.

Dit document bevat de beleidsaccenten voor 2024, op hoofdlijnen vastgesteld in de bestuursvergadering van 22 december 2023.

Inhoud:

- een terugblik op de pioniersfase: Vakland Het Hogeland 2021-2023 *pagina 2*
- een toelichting op Vakland en de Gebiedscoöperatie Het Hogeland *pagina 3*
- hoofdpunten uit het actieplan voor 2024 *pagina 5*
- een toelichting op samenwerken in de coöperatie *pagina 7*

Vakland Het Hogeland 2021-2023

Voor het programma Vakland Het Hogeland is in het najaar van 2020 via de gemeente Het Hogeland een financieringsaanvraag ingediend bij het Nationaal Programma Groningen, breed gedragen door maatschappelijke stakeholders. Die stakeholders zijn onder meer de gemeente, onderwijsinstellingen, Biblionet en enkele betrokken ondernemers. Na toekenning van de financiering voor drie jaar is het programma in januari 2021 van start gegaan.

Aanpak en impact in 2021-2023

De missie van Vakland is het stimuleren en faciliteren van de ontwikkeling voor iedereen. Leven Lang Leren door te doen, met Het Hogeland als klaslokaal. De programmering slaat aan: tot de zomer van 2023 hebben meer dan 3800 inwoners meegedaan aan meer dan 80 projecten, PO- en VO-leerlingen nemen deel aan leeractiviteiten met Het Hogeland als klaslokaal, studenten van het MBO en HBO doen onderzoek naar vraagstukken, aangedragen door bedrijven, instellingen en organisaties op Het Hogeland. Meer informatie is te vinden in het document 'Vakland verslag halverwege', het Impact jaarverslag 2022 en het verslag van Circus Vakland.

Ondertussen is in en rond de activiteiten van Vakland een waardevol en werkend netwerk opgebouwd. Hierin leggen de teamleden van Vakland connecties tussen partijen onderling en met individuele mensen (docenten, initiatiefnemers, deelnemers aan cursussen, workshops, events). Er blijkt behoefte te zijn aan een partij die schakelt tussen alle maatschappelijke stakeholders. Tussen burgers, bedrijven, instellingen en overheid. Elk van de formele stakeholderorganisaties werkt vanuit een eigen opdracht en eigen perspectief en heeft de kennis nodig uit de straat, wijk of dorp. Door effectief te schakelen tussen alle partners ontstaat een netwerkorganisatie als stevig fundament voor verdere bloei van de regio.

Een nieuwe fase: coöperatieve kracht

In december 2023 is de fase van de NPG-financiering afgelopen. Met ingang van januari 2024 is de coöperatie de drager van de Vakland-formule, dus van alle programma's en activiteiten die vorm krijgen binnen onze innovatieve leeromgeving én van het waardevol en werkend netwerk dat in en rond de Vakland-activiteiten is opgebouwd en verder wordt uitgebreid.

De coöperatie biedt de speelruimte, het netwerk, de menskracht en de praktische flexibiliteit om breed en innovatief te combineren. Deze speelruimte kunnen we, blijkt uit de afgelopen jaren, benutten: we zien verschillende soorten spin-off bij ingezette projecten, ontmoetingen tussen mensen leiden tot nieuwe ideeën. Ook merken we dat mensen vanuit de formele stakeholderorganisaties ons steeds gemakkelijker weten te vinden voor vraagstukken waar binnen de bestaande structuren (nog) geen oplossing is.

Kortom: het werkt als de vier o's (overheid, onderwijs, ondernemers, omgeving) samen zoeken naar nieuwe wegen om complexe vraagstukken van onze tijd te lijf te gaan. En niet alleen in de gemeente Het Hogeland: vanaf 2024 introduceren we Vakland ook in andere gebieden, waar lokaal nieuw op te richten Vakland-teams op vergelijkbare wijze aan de slag gaan.

VAKLAND en de Gebiedscoöperatie Het Hogeland

Waarom Vakland?

We leven in een tijd van grote veranderingen. Wereldwijde vraagstukken dienen zich lokaal aan, op een manier die we nog nooit eerder in vergelijkbare vorm of vergelijkbare omvang hebben meegemaakt. Denk aan de klimaatkwestie, de energietransitie, het stikstofprobleem, de vluchtelingenstromen. Bestaande systemen zijn niet ingericht op een snelle, vruchtbare aanpak: we zien dingen vastlopen. De vier o's (overheid, onderwijs, ondernemers, omgeving) hebben elkaar nodig om samen nieuwe oplossingen te vinden. Deze samenwerking wil Vakland faciliteren en stimuleren. De ervaring van drie jaar Vakland Het Hogeland heeft ons geleerd dat er inderdaad iets nieuws ontstaat, als we in het speelveld tussen de vier o's vrije ruimte creëren. Daar komen oplossingen in beeld, die binnen ieder systeem apart onhaalbaar zijn.

Dit is de kans die de Vakland biedt: een innovatieve leeromgeving, een oefenplaats met handelingsvrijheid tussen én in verbinding met gevestigde werk- en denkpatronen van overheid, onderwijs, bedrijven/instellingen en omgeving. Niet om bestaande structuren te vervangen, maar om samen verder te komen met een innovatieve aanpak van complexe vraagstukken door van en met elkaar te leren – en door het gewoon te dóen.

Vakland biedt een leeromgeving waar inwoners, ondernemers, gemeenschappen op lokaal niveau van en met elkaar leren en zo zichzelf, elkaar en de regio verder helpen. En wel als volgt.

- We zijn ervan overtuigd dat iedere inwoner, ondernemer, gemeenschap zich kan en wil ontwikkelen, dat ieder iets te bieden heeft, een bijdrage kan en wil leveren aan de maatschappij. Het zoeken is naar doelen waar men warm voor loopt en naar de talenten waar men zich misschien zelf niet eens bewust van is.
- We gaan uit van de leervraag/onderzoeksvraag van de inwoner, ondernemer, gemeenschap en zoeken naar een passende route voor de vrager om een antwoord te vinden, bijvoorbeeld een onderzoek via de onderzoekswerkplaats, een passende opleiding of iets uitproberen.
- Daarom faciliteren we leren door te doen met de regio als klaslokaal. Want al doende krijgen mensen scherp wat de vraag precies is, hoe ze verder willen. Zo komt de beste koers voor ontwikkeling in beeld. En deze koers nemen inwoners, ondernemers, gemeenschappen zelf ter hand, terwijl ze laagdrempelig in hun eigen omgeving meteen aan de slag kunnen.

Al die lokale initiatieven versterken elkaar, als ze onderling worden verbonden. Vakland zorgt voor deze onderlinge verbinding door een netwerk te vormen van mensen en organisaties die als partners samenwerken aan het bevorderen van brede welvaart in de regio langs de lijn van leren en ontwikkelen.

De kracht van Vakland zit dan ook enerzijds in verdieping van de lokale verbondenheid, het aansluiten bij de intrinsieke motivatie van alle partners, anderzijds in de verbreding, de verbinding van lokale initiatieven met wat elders al is ontwikkeld, wat wetenschappelijk is aangetoond, wat regionaal en landelijk en Europees wordt gedeeld via kennisinstituten, overheden en grote ondernemingen.

Daarbij is de Vakland-formule, die in de pioniersjaren 2021-2023 is ontwikkeld en uitgewerkt binnen de gemeente Het Hogeland, natuurlijk ook breder toepasbaar. Andere gebieden tonen belangstelling voor het stimuleren en faciliteren van leren en ontwikkelen voor iedereen met de regio als klaslokaal. Die belangstelling ondersteunen we graag. In de verdere ontwikkeling van Vakland brengen we dan ook de volgende twee accenten aan.

- We maken werk van *verbreding*, dat wil zeggen: Vakland verspreiden naar andere gebieden dan Het Hogeland en verband leggen met bovenregionale initiatieven in samenwerking met systeempartners (kennisinstituten, overheden, grote ondernemingen).
- Tegelijk blijven we werken aan *verdieping*, aan het versterken van de lokale binding als basis voor samenwerking tussen de vier o's, die uitgaat van de intrinsieke motivatie van inwoners, ondernemers en gemeenschappen om eigen ontwikkeling ter hand te nemen.

Waarom de coöperatie?

In 2021 begon Vakland als een door het Nationaal Programma Groningen gefinancierd programma in de gemeente Het Hogeland. Rond de zomer van 2023 hebben we deze fase van pionieren en uitproberen afgesloten. Met mooie en succesvolle acties hebben we laten zien dat we ook zonder de impuls van de NPG-middelen mensen kunnen mobiliseren om mee te doen en bij te dragen als partners binnen de Vakland-formule: de regio ontwikkelen door het stimuleren en faciliteren van ontwikkeling voor iedereen.

Vanaf 2024 zetten we onze reis voort als coöperatie. De Gebiedscoöperatie Het Hogeland was al eerder opgericht als rechtspersoon om bijvoorbeeld subsidieaanvragen in te kunnen dienen, partnerovereenkomsten te sluiten, dienstverleningscontracten, enzovoort. In de voorgenomen verbreding van Vakland kan de coöperatie optreden als penvoerder voor Vakland-teams die in andere regio's worden opgericht. Zo nemen we de tijd om werkendeweg verder te ontdekken welke organisatievorm of organisatievormen we het meest geschikt vinden om zowel de verbreding als de verdieping van Vakland juridisch te verankeren.

De coöperatie is dus de formele drager van de Vakland-formule en bestaat uit een netwerk van mensen en organisaties uit overheid, onderwijs, ondernemers, omgeving. Partners, die -ieder in eigen kring en vanuit eigen perspectief- elkaar vinden op de gedeelde verantwoordelijkheid voor het samenwerken aan vitaliteit, geluk en gezondheid in onze regio, daaraan zelf actief bijdragen en genieten van wat anderen te bieden hebben.

De kern van de samenwerking in de coöperatie is partnerschap. Alle partners dragen bij aan de Vakland-activiteiten en ieders bijdrage is relevant. Partnerschap suggereert wederkerigheid, gelijkwaardigheid van inbreng én gezamenlijkheid in ambitie en concrete doelen. De wederkerigheid krijgt vorm door steeds in partnerschap rond concrete projecten de input van alle betrokkenen in balans te brengen en door tijdens het project onderweg van tijd tot tijd te checken of de balans nog klopt.

Met andere woorden: Vakland is wat we doen, de coöperatie is hoe we samenwerken.

Vakland 2024: hoofdpunten uit het actieplan

Onze strategie is gericht op het ontwikkelen van mensen als de meest effectieve manier om ontwikkeling in de regio op gang te brengen en te houden. Vakland biedt een innovatieve leeromgeving voor inwoners van alle leeftijden, ondernemers en gemeenschappen met de regio als klaslokaal. De werkwijze van Vakland bestaat uit

- het *stimuleren* van de vraag naar leren & ontwikkelen, dat wil zeggen: opsporen en aanjagen, dus inwoners, ondernemers, gemeenschappen gericht benaderen met de vraag wat ieder wil leren, ontwikkelen, maken, doen – en openstaan voor ongerichte vragen die zich zomaar voordoen;
- het *faciliteren* oftewel mogelijk maken van leren & ontwikkelen door het creëren van condities waarin ontwikkeling tot stand komt, het slechten van drempels, het realiseren van een aanbod dat echt past bij de vraag, eventueel in de vorm van maatwerk, praktijkleer- en ontwikkelplekken inrichten voor stage, praktijkopleiding of gewoon voor ontmoeting en uitwisseling, het inrichten van een onderzoekswerkplaats waar vraagstukken uit de regio door scholieren, studenten en onderzoekers worden uitgediept.

Daarom bevat het actieplan van Vakland twee soorten acties:

- Stimuleren doen we door *events*, gericht op vragen stellen aan onze doelgroepen, vertellen wat we doen en vragen om reactie, ideeën voorleggen, input verzamelen van leden en stakeholders, bijvoorbeeld over prioriteiten; voorbeelden: Vakland Café, Circus Vakland.
- Faciliteren doen we in *projecten/programma's* die leren & ontwikkelen mogelijk maken.

De acties ordenen we in de vier onderstaande programmalijnen.

Programmalijn 1: De regio als klaslokaal

De basis voor een vitale regio vormen mensen in ontwikkeling: mensen die van en met elkaar leren en zo zelf verder komen en samen de regio ontwikkelen. Hieraan werkt Vakland door een leven lang ontwikkelen te faciliteren en stimuleren met de regio als klaslokaal, uitgaande van de leervraag, de intrinsieke motivatie van de inwoners, ondernemers en gemeenschappen zelf.

Accenten in de acties voor 2024:

- Een innovatieve leeromgeving opzetten en in stand houden door praktijkleer- en ontwikkelplekken te initiëren, evalueren en verduurzamen (diverse plekken, bijvoorbeeld Tocamaheerd, Schelligheerd, Oostpolder).
- Natuur- en milieu-educatie voor iedereen koppelen aan het Wereld Erfgoed Centrum in Lauwersoog (o.a. activiteiten werkgroep PO)
- Samenwerken met Kansrijke Groningers aan diverse projecten voor PO en VO (bijvoorbeeld Tijd voor Toekomst, Niet Stapelen Maar Vervangen, Roadshows)

Programmalijn 2: Innoverend ondernemen & ondernemend innoveren

De ondernemers (veelal MKB) vormen het kloppend hart van de bedrijvigheid in onze regio. Vakland faciliteert ondernemers en ondernemingen met raad en daad bij ontwikkeling en innovatie, stimuleert om vragen in te dienen voor de onderzoekswerkplaats, helpt het vakmanschap en de kennis van medewerkers en stagiaires te verhogen, boort verborgen

arbeidspotentieel in onze regio aan en biedt ondersteuning bij fondswerving voor innovatie. En we faciliteren en ondersteunen de ondernemer ook om in te zetten op eigen ontwikkeling.

Accenten in de acties voor 2024:

- Onderzoekswerkplaats: vraagstukken uit de regio ophalen en koppelen aan scholieren en studenten, niet alleen om een antwoord te vinden op een concrete vraag, maar ook om jonge mensen in verbinding laten zijn met de regio en om innovatie voor de regio te bevorderen.
- Samenwerken met partnerbedrijven en -instellingen (bijvoorbeeld Univé, Rabobank) aan gezamenlijk te benoemen concrete events, projecten of activiteiten om het MKB sterker te betrekken bij innovatie in de regio.

Programmalijn 3: Leven en werken in gemeenschap

Opvallend is de zelfredzaamheid van veel dorpen op Het Hogeland en de bereidheid van mensen om in allerlei soorten verbanden zich in te zetten voor het gedijen van de (lokale) gemeenschap. Vakland ondersteunt deze inwonersinitiatieven en brengt de dragers van dit soort initiatieven onderling in contact, zodat ze ook elkaar kunnen ondersteunen en samen verder komen.

Accenten in de acties voor 2024:

- Dörpsverstaarkers: dorpen ondersteunen in zelfredzaamheid en samenredzaamheid door binnen het dorp een dorpsondersteuner aan te stellen die de ontwikkelwensen verzamelt, mogelijk maakt, in gang zet en bij de uitvoering ondersteunt.
- (op voorwaarde van financiering) Circus Vakland in acht nieuwe dorpen (waarvan twee buiten de gemeentegrenzen van Het Hogeland, namelijk in Westerkwartier en Eemsdelta) en 'op herhaling' in de acht dorpen van vorig jaar.

Programmalijn 4: Inspelen op de actualiteit

De kracht van de coöperatie is het brede en diverse netwerk, dat ontstaat waar mensen elkaar vinden op gedeelde verantwoordelijkheid voor het gedijen van de gemeenschap. In dit netwerk zijn de lijnen kort, waardoor we snel en doelgericht kunnen inspelen op zaken die zich voordoen. De opzet is steeds om een vrij speelveld te creëren tussen de bestaande structuren, een (nood)verband te leggen en de kwestie vervolgens in te bedden op een passende plek in de systemen. In deze programmalijn zijn geen concrete acties te plannen. Het enige dat we plannen is ruimte om te kunnen inspelen op wat zich urgent aandient.

Vakland 2024: samenwerken in de coöperatie

De coöperatie als drager van de Vakland-formule is een netwerk van mensen en organisaties uit de vier o's (overheid, onderwijs, ondernemers, omgeving), die ieder in eigen kring bijdragen aan de activiteiten van Vakland en inbreng hebben bij de keuzes die gemaakt worden voor concreet uit te voeren projecten of programma's.

De coöperatie faciliteert dat bestaande gemeenschappen, die heel verschillend van aard kunnen zijn (lokale binding, gezamenlijk doel/belang, themagroepen), steun ondervinden en onderling kunnen uitwisselen. Een team van aanjagers/ondersteuners houdt de ontwikkelingen en programma's gaande, stimuleert onderlinge verbinding en boort nieuwe kansen aan. Als het nodig is kunnen ook (tijdelijk) aanvullende groepen worden gevormd, bijvoorbeeld rond thema's als de energietransitie of migratie.

Leden van de coöperatie zijn alle partners (mensen en organisaties) met wie we samenwerken aan brede welvaart in onze regio, met wie we het kleine gebaar verbinden aan de grote wereldwijde transitie die ons allen raken in onze eigen omgeving, in ons leven, wonen en werken. Partners hebben we dan ook in soorten en maten, ieder met eigen accenten, wensen en behoeften, ieder met eigen soort inbreng, eigen invloedsfeer.

- Voor inwoners, kleine ondernemers en (dorps)gemeenschappen is lokale binding essentieel voor het gevoel greep te krijgen en te houden op de inrichting van het eigen bestaan, een stem te hebben in wat er gedaan wordt en zelf mede vorm te geven aan de toekomst.
- Voor grote ondernemingen en systeempartners als overheden en kennisinstituten (MBO/HBO/WO) geldt een veel bredere scope: zij komen pas goed tot hun recht als lokale initiatieven goed zijn ingebed in een breed netwerk, waarin in ieder geval op provinciaal niveau (liever nog in heel Noord-Nederland) afspraken kunnen worden gemaakt.

Om recht te doen aan al onze partners werken we aan een verstandige balans tussen breed gaan én stevig lokaal verankerd blijven.

De participatie van alle partners verloopt via de concrete activiteiten die worden aangepakt binnen de vier programmalijnen. Vakland werkt immers steeds vanuit de intrinsieke motivatie van de mensen en organisaties die onze (potentiële) partners zijn: achterhalen wat hen drijft, welke behoeften en wensen er bij hen leven én wat ze te bieden hebben. Kortom: de gemeenschapsdialoog, gebaseerd op wederkerigheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid. De wederkerigheid krijgt verder vorm door steeds in partnerschap rond concrete projecten de input van alle betrokkenen in balans te brengen en door tijdens het project onderweg van tijd tot tijd te checken of de balans nog klopt. Tegelijkertijd blijven we het draagvlak voor onze beleidskeuzes checken via events als het werkatelier, Vakland Café of Circus Vakland.

Het bestuur van de coöperatie is verantwoordelijk voor de vorming en uitvoering van het beleid. De directeur zorgt voor de uitvoering samen met de programmamanagers (en hun teams) en de backoffice. Er zijn vier bestuursleden, die elk kennisdrager zijn uit één van de vier o's. Het bestuur bepaalt samen het beleid en de begroting van de coöperatie, in afstemming met de directeur, bijgestaan door de Raad van Advies.

Vakland 2024: financieel beleid

De activiteiten van Vakland worden via de Gebiedscoöperatie Het Hogeland gefinancierd vanuit de vier volgende bronnen.

- *partnerbijdrage/lidmaatschapsbijdrage* Alle inwoners, ondernemers, organisaties en initiatiefgroepen van Het Hogeland nodigen we van harte uit om als partner mee te doen aan Vakland en lid te worden van de coöperatie. Van alle partners vragen we een bijdrage. Van individuele inwoners vragen we in principe een bijdrage in tijd/inzet en van organisaties (ondernemers/ondernemingen, overheid, onderwijs, maatschappelijke instellingen) een financiële bijdrage afgestemd op de organisatie, al dan niet gekoppeld aan concrete projecten/activiteiten.
- *incidentele subsidies* We blijven structureel een beroep doen op incidentele gelden uit diverse fondsen voor projecten en voor instandhouding van de centrale diensten.
- *participaties en deelnemingen* Bij projecten/programma's die door de coöperatie worden gefaciliteerd vragen we een vergoeding, die kan bestaan uit een percentage van de verworven subsidies/fondsen.
- *dienstverlening* De coöperatie kan dienstverlening bieden aan ondernemers/leden (ICT/social media, marketing, subsidie verwerven) en daarvoor een vergoeding vragen.

In budgetten onderscheiden we algemene kosten en praktijkleer- en ontwikkelfaciliteiten.

- 1 *Algemene kosten* dragen de infrastructuur van Vakland:
  - 1.1 organisatie en backoffice
  - 1.2 communicatie en promotie
  - 1.3 huisvesting en facilitair
  - 1.4 dienstverlening en verbreding.
- 2 *Praktijkleer- en ontwikkelfaciliteiten* dragen het primaire proces van Vakland: het stimuleren en faciliteren van leren en ontwikkelen voor iedereen met de regio als klaslokaal. We onderscheiden vier soorten activiteiten, uitgewerkt in het actieplan.
  - 2.1 Het leren faciliteren
  - 2.2 De vraag stimuleren
  - 2.3 Aanjagen/initiëren
  - 2.4 Investeren in spin-offs

De uitgewerkte begroting voor Vakland 2024 wordt gepubliceerd in een separaat document.